

Príloha 1

ZHRNUTIE PROCESU PARTICIPÁCIE

Názov projektu: BIEŠČADY A POLONINY BEZ BARIÉR

Vedúci partner projektu (VP): Správa Národného parku Poloniny so sídlom v Stakčine

Projektoví partneri (PP): Bieszczadzki Park Narodowy

I. INTERNETOVÁ PREZENTÁCIA PROJEKTU A ON-LINE KONZULTÁCIE:

1. **Čas trvania on-line konzultácií:** 05.09.2023, 13:00 - 14:00 CET (1 hodina)
2. **Rozsah on-line konzultácií:**
 - a. Predstavenie projektu, jeho cieľov, zdrojov financovania, cieľových skupín /zainteresovaných strán a ďalších informácií prostredníctvom powerpointovej prezentácie v rozsahu:
 - Projektové aktivity/územie
 - Rozsah/details propagácie projektu
 - b. Diskusia/Otázky účastníkov on-line konzultácie

II. INÉ, DODATOČNÉ FORMY PARTICIPÁCIE (vyplňte, v prípade, že boli zrealizované):

1. **Forma a čas trvania:** podávanie pripomienok/otázok/odporúčaní (výlučne v písomnej/e-mailovej podobe): do 08.09.2023, 12:00 CET, daniela.galandova@nppoloniny.sk
2. **Rozsah dodatočných foriem participácie:**
 - a. Zber pripomienok do 08.09.2023 do 12:00 CET
 - b. Vyhodnotenie pripomienok (individuálne VP): 08.09.2023 o 13:00 CET
 - c. Zaslanie pripomienok PP pre finálne vyhodnotenie (11.09.2023)
 - c. Oboznámenie účastníkov participácie o výsledku/stanovisku VP/PP voči podaným pripomienkam/odporúčaniam spolu s odôvodnením (26.09.2023)

III. Prehľad podaných pripomienok/otázok/odporúčaní týkajúcich sa projektu spolu s odpoveďami:

Por. č.	Subjekt/osoba, ktorá predložila pripomienku/otázku/odporúčanie (názov inštitúcie/miestna komunita)	Obsah poznámky/otázky/odporúčania	Stanovisko VP/PP voči podanej pripomienke/otázke/odporúčeniu spolu s odôvodnením
I. 2 a)	[uvedte otázku z „Internetovej prezentácie projektu a on-line konzultácie“ z bodu I.2.a) uvedeného vyššie]		

1.	Zuzana Burdová, Aevis n.o. Centrum podpory prírodného turizmu a rozvoje destinácie Poloniny	Budú sa môcť plánovaných školení sprievodcov zúčastniť len interní zamestnanci, alebo budú školenia prístupné aj pre externých sprievodcov?	Áno, aktivita bude určená pre personál WP a PP, a rovnako aj širokú verejnosť.
2.	Grazyna Holly, Bieszczadzki Park Narodowy	Vo zverejnenej informácii je uvedené, že v rámci aktivity „ Propagácia projektu “ je plánovaná internetová stránka projektu, zároveň v rámci „ Aktivita 2. Spoločná ponuka MBR Východné Karpaty “ bude v rámci projektu pripravovaná aktualizovaná internetová stránka “AROUND KREMENAROS” https://park.idea-solution.pl/sk . Pôjde teda o dve samostatné stránky?	Internetová stránka projektu bola u WP uvažovaná s cieľom na jednom mieste zhrnúť a počas realizácie projektu prezentovať všetky aktivity, realizované v rámci projektu (ciele, aktivity, rozpočet, zmluvy a pod.). Ešte zväžeme technické možnosti, či by bolo vhodné informácie tohto typu zverejňovať priamo na stránke “AROUND KREMENAROS” https://park.idea-solution.pl/sk . <i>Internetová stránka projektu bola vypustená z projektu, informovanosť o projekte bude zabezpečená na oboch internetových stránkach partnerov vo vlastnej réžii, mimo rozpočtu projektu.</i>
I. 2 b) [uvedte otázku z „Internetovej prezentácie projektu a on-line konzultácie“ z bodu I.2.b) uvedeného vyššie]			
1.	Subjekt C		
2.	Subjekt D		
I. 2 c) [uvedte otázku z „Internetovej prezentácie projektu a on-line konzultácie“ z bodu I.2.c) uvedeného vyššie]			
1.	Subjekt E		
2.	Subjekt F		

Pripomienky zaslané elektronicky do 08.09.2023, 12:00 CET na adresu daniela.galandova@nppoloniny.sk:

1.	Zuzana Uram-Kocurišin, 24.08.2023	1 , zabezpečenie bezbariérových toaliet a to min. v obciach, v ktorých je možnosť navštíviť viacero pamiatok, či turisticky zaujímavých lokalít. Napr. v obci Topoľa, kde okrem dreveného kostolíka je aj vojenský cintorín, či OZ Košiar a tiež je neďaleko obec Runina, kde je možnosť navštíviť Záhradu pod Ďurkovcom ale aj pútnické miesto Tri studničky. V obci Ulič miniatúry	Odpoveď: Vážená pani Zuzana Uram-Kocurišin, veľmi pekne ďakujeme za vaše pripomienky. Dovoľte nám vyjadriť sa k jednotlivým z nich: 1, 5, 6, 7) s cieľom zahrnúť všetky turisticky atraktívne miesta (nielen objekty/areály Poloniny NP a BPN) bude v rámci projektu spracovaný "Akčný plán pre parky bez hraníc vo Východných Karpatoch" s návrhom riešení pre návštevníkov
----	-----------------------------------	---	--

	<p>drevených kostolíkov, Dvere do Polonín. A taktiež v obci Nová Sedlica, z ktorej aj telesne hendikepovaní by mohli navštíviť napr. Medovú babu, či Grófkine chyžky a v samotnej obci Domček Deduška Večernička. Taktiež aj v Zboji, odkiaľ je pravdepodobnosť východiskového bodu na turistický chodník vedúci k meteoritu Kňahyňa.</p> <p>2, zamerať sa na to, aby aspoň niektoré z ubytovacích zariadení mali bezbariérový prístup a bezbariérové toalety</p> <p>3, doplnenie informačných tabúľ o tabuľky s informáciami v brailovom písme. Prípadne doplnenie o ukážky rastlín, hmyzu, hornín...formou 3D, aby bola možnosť nahmatať si ich.</p> <p>4, vytvorenie aplikácie, v ktorej pomocou QR kódov by bolo možné načítať z informačných tabúľ informácie o danom mieste</p> <p>5, na úsekoch, ktoré sa majú stať bezbariérovým chodníkom vytvoriť chodník s povrchovou úpravou, ktorá by nevidiacim umožňovala orientovať sa a taktiež tieto úseky doplniť dostatočným množstvom mobiliáru, aby ľudia s telesným znevýhodnením mohli mať dostatok miest na oddych.</p> <p>6, vybratie aspoň jedného bezbariérového miesta, v blízkosti ktorého by bolo možné postaviť aj bezbariérovú rozhľadňu</p> <p>7, možnosť dopredu si objednať službu vývozu pre imobilného do ľahšie dostupných lokalít, samozrejme táto služba by nebola pre širokú verejnosť, ale len pre konkrétneho jedinca a jeho nevyhnutný sprievodca.</p> <p>8, Tlač propagačných a informačných letákov a brožúr v brailovom písme.</p>	<p>s telesným postihnutím, vrátane nevidiacich a slabozrakých, príprava produktov. V tejto fáze sa v rámci projektu zameriame na pilotné riešenia vo vybraných 3 lokalitách.</p> <p>2) Aktivita "Akčný plán pre parky bez hraníc vo Východných Karpatoch" bude zároveň sprevádzaná informačnou resp. osvetovou kampaňou pre sprístupnenie služieb aj pre hendikepovaných návštevníkov. Veríme, že táto téma osloví aj súkromných podnikateľov, resp. poskytovateľov ubytovacích služieb, aby svoje kapacity sprístupnili aj pre hendikepovaných návštevníkov.</p> <p>9) Už v súčasnosti je takáto možnosť daná návštevníkom Prírodného múzea BPN v Ustrzykách Dolných, a v rámci modernizácie objektov Správy NP Poloniny (nie je riešená v rámci predkladaného projektu) bude uvažované aj s ponukou takejto služby.</p> <p>3, 4, 8, 10, 11) je uvažované a zahrnuté v rámci predkladaného projektu</p>
--	---	---

		<p>9, Informačné centrum, ktoré by malo možnosť prehrávať krátke filmy z lokalít, ktoré nie sú dostupné pre ľudí s ťažkým zdravotným postihnutím. Ale po návšteve im prístupných by mali možnosť ich vidieť aspoň touto formou.</p> <p>10, dopredu plánované akcie, ktoré by boli konkrétne pre skupinu telesne znevýhodnených občanov, počas ktorej by sa v rámci jedného sprievodu dostal všetkým výklad a tiež by bolo tempo sprievodcov prispôsobené jednorazovo tejto skupine, prípadne by bol vývoz týchto ľudí až k danej lokalite</p> <p>11, organizovanie workshopov zameraných na spoznanie NP Poloniny, edukáciu so zameraním na ochranu životného prostredia, s atraktívnym kultúrnym programom a to obzvlášť pre skupinu imobilných, pre ktorých sú mnohé lokality nedostupné</p>	
2.	<p>Paweł Wiejacz, GAZETA, 29.08.2023</p>	<p>Dobré ráno, Projekt "Bieszczady a Poloniny bez hraníc" je zaujímavý, mám však pochybnosti o podrobnostiach. Modernizácia chodníka z Novej Sedlice do Kremenarosu - OK, ale to len na slovenskej strane. Ďalej po Veľkú Rávkú sa dá chodník tiež zmodernizovať. Problémom je, čo ďalej, pretože ak má zmodernizovaný chodník končiť vo Veľkej Ravke, potom je jeho cezhraničnosť otázna - pretože návrat by musel byť po tej istej trase späť na Slovensko. Na poľskej strane je možné pokračovať ďalej do Ustrzyk Górnych a k horskému útulku pod Malou Rawkou, ale priebeh týchto trás je taký, že ich prípadné prispôbenie pre osoby so zníženou pohyblivosťou by muselo znamenať určité poškodenie prírody - keďže by bolo potrebné umelo vyrovnať najstrmšie svahy alebo vybudovať trvalé kamenné a betónové schody. Jedine dlhý chodník cez Dział do Wetliny je vhodný na</p>	<p>Odpoveď: Vážený pán Wiejacz, veľmi pekne ďakujeme za vaše pripomienky. Pre úplnosť informácie uvádzame, že v rámci projektu ide o obnovu a doplnenie chýbajúcej infraštruktúry dvoch cezhraničných chodníkov. Ďalšou aktivitou je sprístupniť bezbariérovú ďalšie, teda iné vytipované lokality aj pre hendikepovaných, v prípade BPN ide o lokalitu Polonina Wetlinska.</p>

		<p>modernizáciu pre osoby so zdravotným postihnutím - a zaradenie tohto chodníka do projektu považujem za nevyhnutný minimálny plán.</p> <p>Najviac ma však napadá vyznačiť úplne nový chodník z Veľkej Rawky po hraničnej čistinke do Semenovej a nad Wołosate, s klesaním do Wołosate a napojením na chodník Wołosate-Bukowský priesmyk, ktorý je už v súčasnom stave prístupný pre osoby s obmedzenou schopnosťou.</p>	
3.	<p>Elżbieta Słoboda, swobodnewycieczki/ www.swobodnewycieczki.pl 6.9.2023</p>	<p>Vybavenie, ktoré sme na trase využívali:</p> <p>Nainštalovali sme zariadenia, ktoré sa v kombinácii so špeciálnou aplikáciou spustili a na telefóne sa objavil opis miesta - história, zaujímavosti, pokyny pre ďalší priebeh chodníka. Je to však pomerne drahé riešenie a bohužiaľ si vyžaduje časté aktualizácie;</p> <p>na trase boli na nebezpečných miestach nainštalované dodatočné zábradlia, prípadne boli na zemi vyrezané tenké a dlhé smrekky, ktoré umožňujú nevidiacemu pohybujúcemu sa s vychádzkovou palicou "odraziť sa" od nich (to určuje smer);</p> <p>zorganizoval sa školiaci kurz, na ktorom nevidiaci učili sprievodcov, ako takýchto ľudí viesť;</p> <p>boli nainštalované značky v Braillovom písme a vypuklé značky</p> <p>Moje návrhy na prácu s nevidiacimi a uľahčenie prístupu k nim sú :</p> <p>1) inštalácia zariadení s audiopopisom na najdôležitejších miestach, ako sú múzeá, miesta na trávenie voľného času atď. Slúžili by hlavne ako smerovníky pre týchto ľudí;</p> <p>2) všetky označenia s popisom, navyše v Braillovom písme</p> <p>3) vytvorenie múzea, kde sa nevidiaci môže všetkého dotknúť - rastliny, zvieratá, aby pocítil jeho štruktúru, veľkosť, vôňu...</p>	<p>Odpoveď:</p> <p>Vážená pani Słoboda, veľmi pekne ďakujeme za vaše pripomienky. Dovoľte nám vyjadriť sa k jednotlivým z nich:</p> <p>1,2 a 4) s cieľom zahrnúť všetky turisticky atraktívne miesta (nielen objekty/areály Poloniny NP a BPN) bude v rámci projektu spracovaný "Akčný plán pre parky bez hraníc vo Východných Karpatoch" s návrhom riešení pre návštevníkov s telesným postihnutím, vrátane nevidiacich a slabozrakých, príprava produktov. V tejto fáze sa v rámci projektu zameriame na pilotné riešenia vo vybraných 3 lokalitách.</p> <p>3) Už v súčasnosti je takáto možnosť daná návštevníkom Prírodného múzea BPN v Ustrzykách Dolných, a v rámci modernizácie objektov Správy NP Poloniny (nie je riešená v rámci predkladaného projektu) bude uvažované aj vytvorením takejto expozície.</p> <p>5) je zahrnuté v rámci predkladaného projektu</p> <p>6, 7) bude realizované/ zabezpečené počas realizácie projektu</p>

		<p>4) montáž vypuklých značiek, napr. panorámy, listu, zvieráťa, aby si človek dotykom mohol "prezrieť" predmet.</p> <p>5) školenie personálu a sprievodcov na sprevádzanie návštevníkov.</p> <p>6) úprava webových stránok, aby boli prístupné</p> <p>7) vkladanie alternatívnych textov pri zverejňovaní fotografií na sociálnych sieťach;</p>	
4.	<p>Zuzana Burdová, Aevis n.o. Centrum podpory prírodného turizmu a rozvoje destinácie Poloniny</p>	<p>Aktivita: Budovanie kapacít pre manažment chránených území v Medzinárodnej biosférickej rezervácii Východné Karpaty</p> <p>Naša organizácia sa aktívne venuje sprievodcovským službám v prírodnom turizme a to najmä v NP Poloniny. Zároveň sme zakladajúcim členom Asociácie prírodného turizmu na Slovensku a tejto téme sa odborne a dlhodobo venujeme. Spolupracujeme pritom so Správou NP Poloniny. Obsahom našej vzájomnej spolupráce je okrem iného aj náš aktuálne realizovaný projekt <i>Implementácia konceptu prírodného turizmu</i>, ktorý je financovaný z Plánu obnovy. V rámci tohto projektu participatívne vzniká strategický dokument <i>Návod na použitie prírodného turizmu v NP Poloniny</i>, ktorý sa venuje aj rozvoju sprievodcovských služieb v Poloninách. Na tento fakt si dovoľujeme upozorniť z dôvodu, aby nedochádzalo k realizácii aktivít, ktoré by neboli vo vzájomnom súlade. Navrhujeme Vám, aby ste vo Vami pripravovanom projekte uviedli, že Vaša plánovaná aktivita bude v súlade s <i>Návod na použitie prírodného turizmu v NP Poloniny</i> a že pritom budete aktívne spolupracovať s organizáciou Aevis n.o. V rámci tejto spolupráce si nenárokujeme na žiadne nákladové položky vo Vami pripravovanom projekte Interreg.</p>	<p>Odpoveď: Vážená pani Burdová, veľmi pekne ďakujeme za vaše pripomienky a odporúčania. Dovoľte nám vyjadriť sa k nim jednotlivo.</p> <p>Správa Národného parku Poloniny so sídlom v Stakčíne dlhodobo spolupracuje s Vašou organizáciou. Našu spoluprácu hodnotíme ako prínosnú, napriek tomu vo fáze, keď nie je známa definitívna podoba Vami uvádzaného dokumentu (<i>Návod na použitie prírodného turizmu v NP Poloniny</i>), nie je z našej strany možné uvádzať informácie tohto typu.</p> <p>Samozrejme ako správca značnej časti územia Národného parku Poloniny považujeme za kľúčový faktor rozvoja spoluprácu, tak s Vašou, ako aj ďalšími organizáciami, zároveň sa tešíme, že aj prostredníctvom nástrojov, predovšetkým Rady Národného parku Poloniny, dochádza k zlepšovaniu verejných politík.</p>

5.	<p>Zuzana Burdová, Aevis n.o. Centrum podpory prírodného turizmu a rozvoje destinácie Poloniny</p>	<p>Aktivita: Rozšírenie a skvalitnenie sprievodcovskej činnosti v národných parkoch</p> <p>Školenie/workshop pre sprievodcov</p> <p>Ako sme už uviedli, prírodnému turizmu a prevádzaniu v prírodnom turizme sa profesionálne venujeme. Boli by sme radi, ak by ste vo Vašom pripravovanom projekte uviedli Aevis n.o. ako partnera, s ktorým budete aktívne spolupracovať na rozširovaní a skvalitňovaní sprievodcovskej činnosti v Poloninách aj v Bieščadoch, ako aj na školeniach resp. workshopoch pre sprievodcov. Z našej strany môžete počítať s odbornou pomocou, za ktorú si nenárokujeme žiadne nákladové položky vo Vami pripravovanom projekte Interreg.</p> <p>V rámci rozširovania a skvalitňovania sprievodcovskej činnosti a vzdelávania sprievodcov vieme zabezpečiť resp. poskytnúť odborných lektorov a odborné prezentácie, v rámci ktorých vieme sprostredkovať dlhoročné praktické skúsenosti.</p> <p>Pri poskytovaní sprievodcovských služieb pre znevýhodnené skupiny obyvateľov Vám odporúčame byť opatrní, nakoľko takáto sprievodcovská činnosť nie je na Slovensku vôbec zakotvená v legislatíve a neexistujú žiadne právne predpisy, certifikácie ani podmienky pre jej oficiálne vykonávanie.</p>	<p>Odpoveď:</p> <p>Vážená pani Burdová, veľmi pekne ďakujeme za vaše pripomienky a odporúčania. Dovoľte nám vyjadriť sa k nim jednotlivo.</p> <p>Pre podanie žiadosti o grant v rámci programu Interreg Poľsko-Slovensko nevyhnutné zapojenie aspoň 1 projektového partnera z Poľskej republiky. Aj vzhľadom na realizáciu Vašich aktivít v rámci iného finančného programu (Plán obnovy a odolnosti Slovenska), je pre nás kľúčové eliminovať riziká pochybností o duplicitnom financovaní.</p> <p>Jedným z cieľov plánovaného výstupu projektu (Akčný plán pre parky bez hraníc vo Východných Karpatoch) je zdefinovanie podmienok a návrh legislatívnych zmien pre dosiahnutie rovnosti príležitostí k službám aj pre návštevníkov s telesným postihnutím, vrátane nevidiacich a slabozrakých.</p> <p>Aj preto ďakujeme za toto odporúčanie, veríme, že v prípade kladného hodnotenia nášho projektu, sa naša spolupráca ešte viac posilní.</p>
----	---	--	---